

Sygn. akt VII U 1401/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2019 r.

**Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Stachurska

Protokolant: Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 stycznia 2019 r. w Warszawie

sprawy Z. P.

przeciwko Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - Likwidatorowi Funduszu Alimentacyjnego

o umorzenie należności wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego

na skutek odwołania Z. P.

od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego

z dnia 24 maja 2018 r. nr: (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Z. P. w dniu 16 lipca 2018r. złożył odwołanie od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego z dnia 24 maja 2018r., znak: (...), odmawiającej umorzenia należności z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 37.155,31 zł.

Ubezpieczony zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, tj. błędną ocenę i sprzeczność ustaleń dokonanych przez organ rentowy z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie, że nie zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności skutkujące umorzeniem należności wobec funduszu alimentacyjnego w kwocie 37.155,31 zł, podczas gdy ciężka sytuacja materialna i rodzinna ubezpieczonego nie daje realnych szans na spłatę zaległości obecnie, a także w przyszłości, co doprowadziło do niezastosowania art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Wskazując na powyższy zarzut ubezpieczony wniósł o zmianę decyzji poprzez umorzenie w całości lub w części należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, a uzasadniając swe stanowisko wskazał, że błędnie wskazano, iż jego sytuacja materialno-bytowa nie przesądza o wystąpieniu szczególnych okoliczności uzasadniających umorzenie zadłużenia. Podkreślił, że obecnie sprawuje opiekę nad żoną B. P., która jest niepełnosprawna od 36-tego roku życia ze względu na orzeczony umiarkowany stopień niepełnosprawności, schizofrenię i otyłość, a obecnie jest również całkowicie niezdolna do pracy. W związku z tym nie jest w stanie w żaden sposób wesprzeć ubezpieczonego finansowo w spłacie zaległych zobowiązań. Zarobki, jakie ubezpieczony uzyskuje, wynoszą obecnie 2.000,00 zł brutto, z czego 60% wynagrodzenia, czyli 918,00 zł przekazywane jest do

Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Wołominie M. M. w związku z prowadzoną egzekucją w sprawie o sygn. akt KM 233/03. Na utrzymanie siebie i żony zostaje więc ubezpieczonemu zaledwie około 600,00 zł miesięcznie. Ubezpieczony wskazał również, że jeden z jego synów O. P. zmarł, w związku z czym postępowanie egzekucyjne zostało zawieszona na podstawie art. 819 k.p.c., zaś drugi z synów A. P. wobec ukończenia 18-tego roku życia nie dochodzi roszczeń z zaległych alimentów (odwołanie z dnia 13 lipca 2018r., k. 3-4 a.s.).

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - Likwidator Funduszu Alimentacyjnego wniósł o oddalenie odwołania.

Organ rentowy wskazał, że ubezpieczony w toku postępowania wyjaśniającego nie złożył oświadczenia o stanie rodzinnym, majątkowym oraz sytuacji materialnej, a także nie wykazał kosztów z tytułu miesięcznych opłat eksploatacyjnych oraz kosztów związanych z leczeniem żony. Przedstawił niewiarygodne urzędowo kopie dokumentów, które z uwagi na brak oryginałów nie mogły zostać uwzględnione jako dowody w postępowaniu. Organ rentowy wskazał także, że przeciwko ubezpieczonemu prowadzone jest postępowanie egzekucyjne. Egzekucja prowadzona jest z zajęcia wynagrodzenia za pracę od dnia 28 lutego 2017r. Wynagrodzenie przekazywane jest na konto depozytu sądowego. Dodatkowo organ rentowy podkreślił, że z pisma Ośrodka Pomocy Społecznej w T. z dnia 18 czerwca 2018r. wynika, iż ubezpieczony nie korzysta z żadnej pomocy, gdyż łączny dochód rodziny jest wyższy od kryterium dochodowego z pomocy społecznej. Podsumowując, przyjęto, że ubezpieczony nie jest w stanie jednorazowo spłacić swoich zobowiązań, jednakże sytuacja, w jakiej znajduje się, nie przesądza o trwałym braku możliwości spłaty zadłużenia. Samo subiektywne przekonanie ubezpieczonego o braku zdolności do pracy oraz o braku możliwości i realnych perspektyw uzyskania środków materialnych na spłatę własnego zadłużenia alimentacyjnego, które nie uzyskało potwierdzenia w postępowaniu sądowym, wyklucza umorzenie długu alimentacyjnego na podstawie nieuzasadnionego zarzutu naruszenia art. 68 ustawy o świadczeniach rodzinnych. W ocenie organu rentowego, w rozważanym przypadku, mimo że sytuacja finansowa dłużnika jest trudna, nie zachodzą szczególne przesłanki uzasadniające umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego (odpowiedź na odwołanie z dnia 24 lipca 2018r., k. 6-7 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z. P. z pierwszego związku małżeńskiego z J. P. ma dwóch synów: A. i O.. W dniu 11 października 1993r. J. P. złożyła wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. o przyznanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego na rzecz swoich dzieci A. i O. (wniosek z dnia 11 października 1993r., k. 1 tom III akt organu rentowego). Organ rentowy, po rozpoznaniu wniosku, wydał decyzję z dnia 19 października 1993r. o przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego w kwotach po 750,00 zł na rzecz każdego z dzieci (decyzja z dnia 19 października 1993r., k. 4 tom III akt organu rentowego).

Z wniosku matki A. i O. – J. P., a także z wniosku wierzyciela Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a potem Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego ZUS prowadzone było postępowanie egzekucyjne. Obowiązek bieżącej alimentacji przez zobowiązanego Z. P. wygasł z dniem 29 kwietnia 2013r. Komornik Sądowy prowadzi jednak postępowanie w celu ściągnięcia zaległych alimentów. Postanowieniem z dnia 17 listopada 2017r. postępowanie zostało zawieszona w zakresie egzekucji prowadzonej na rzecz O. P., który zmarł (postanowienie z dnia 17 listopada 2017r., k. 5 tom I akt organu rentowego). W tej samej dacie Komornik Sądowy zawiesił również postępowanie egzekucyjne obejmujące egzekucję prowadzoną na rzecz A. P., ponieważ A. P. osiągnął pełnoletność i nie wyrażał woli dalszego prowadzenia egzekucji (postanowienie z dnia 17 listopada 2017r., k. 7 tom I akt organu rentowego). Postępowanie egzekucyjne z wniosku A. P. i O. P. zostało też umorzone w zakresie należności alimentacyjnej powstałej od dnia 29 kwietnia 2013r. (postanowienie z dnia 17 listopada 2017r., k. 9 tom I akt organu rentowego). Na dzień 1 października 2018r. zaległości dłużnika wobec ZUS z tytułu alimentów zaległych i odsetek wynoszą łącznie 37.155,31 zł (pismo komornika z dnia 1 października 2018r., k. 37 a.s.).

Z. P. obecnie prowadzi gospodarstwo domowe wraz z drugą żoną B. P. i młodszym synem H., który uczęszcza do trzeciej klasy technikum. Rodzina zamieszkuje w wyremontowanej, przystosowanej do celów mieszkaniowych komórce na węgiel, mającej powierzchnię 32 m⁽²⁾, składającej się z pokoju z kuchnią oraz przedpokoju i małej łazienki.

Status prawny tej nieruchomości nie jest jednak uregulowany. Żona ubezpieczonego od 15 lat choruje na schizofrenię, a także na niedokrwistość i otyłość. Ma orzeczony umiarkowany stopień niepełnosprawności, a od czerwca 2018r. pobiera rentę w kwocie 878 zł netto. W przeszłości miała mięśniaka macicy i od czasu operacji nie może dźwigać i jest całkowicie niezdolna do pracy. Ubezpieczony musi pomagać żonie w codziennych czynnościach. Sam jest zatrudniony w Firmie Handlowo Usługowej (...) prowadzonej przez K. D. na stanowisku kierowcy. Jego miesięczne wynagrodzenie wynosi około 1.600 zł netto, z czego ponad 900 zł potrąca Komornik Sądowy. W wyniku tego ubezpieczonemu z wynagrodzenia pozostaje około 600 zł miesięcznie. Miesięczne wydatki małżonków P. obejmują opłaty: za wywóz szamba w kwocie 100,00 zł, za energię elektryczną w wysokości około 200,00 zł, za wywóz śmieci w kwocie 50,00 zł, a także za internet w kwocie 50,00 zł. Ponadto, miesięcznie na leki B. P. rodzina wydatkuje około 100,00 zł miesięcznie. Z kolei leki syna H., który choruje na astmę, to koszt około 50,00 zł miesięcznie. W okresie zimowym wydatki zwiększają się ze względu na konieczność zakupu węgla, którego tona kosztuje około 900 zł i rodzinie P. wystarcza na około 2 miesiące. Ubezpieczony wraz z rodziną nie posiada żadnych ruchomości, nieruchomości ani oszczędności. Starszy syn Z. i B. P. – E. mieszka z dziewczyną i studiuje (zeznania świadka B. P., k. 48 a.s., zeznania Z. P., k. 49 - 50 a.s., zaświadczenie z dnia 8 grudnia 2017r., k. 3 tom I akt organu rentowego, dokumentacja medyczna, tom I akt organu rentowego, zaświadczenie o wysokości dochodu za miesiąc kwiecień 2018r., k. 44 tom I akt organu rentowego).

Z. P. w dniu 19 marca 2018r. złożył wniosek do Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego o umorzenie zaległych należności alimentacyjnych (wniosek z dnia 19 marca 2018r., k. 1 tom I akt organu rentowego).

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Likwidator Funduszu Alimentacyjnego w dniu 24 maja 2018r. wydał decyzję nr (...), w której na podstawie art. 68 ust. 1 w związku z art. 63 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych, odmówił Z. P. umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 37.155,31 zł.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że powstałe zadłużenie z zasądzonego obowiązku alimentacyjnego egzekwowane jest na drodze postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego w Wołominie M. M.. Potrącenia z wynagrodzenia dłużnika są przekazywane na konto depozytu sądowego. Prezes podkreślił, że do ZUS nie wpływają żadne wpłaty komornicze na konto likwidowanego funduszu alimentacyjnego, a odwołujący nie dokonywał bezpośrednich wpłat na poczet zadłużenia i nie ubiegał się o rozłożenie zaległości alimentacyjnych na dogodnie raty. Podniesiono, że organ rentowy wypłacał świadczenia w zastępstwie osoby zobowiązanej do alimentów, które są zwrotne, co oznacza, że dłużnicy mają obowiązek zwrotu wypłaconych świadczeń wraz z 5% opłatą na pokrycie kosztów działalności funduszu alimentacyjnego. W ocenie Prezesa nie zachodzą szczególne okoliczności związane z sytuacją materialno-bytową, uzasadniające umorzenie ubezpieczonemu należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego (decyzja z dnia 24 maja 2018r., k. 30-32 tom I akt organu rentowego).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów, które nie budziły wątpliwości co do swej formy, jak i treści. Ponadto podstawę poczynionych ustaleń stanowiły zeznania świadka B. P. i ubezpieczonego. Zdaniem Sądu, są one wiarygodne w przeważającej części, bo korespondują ze sobą oraz znajdują potwierdzenie w dokumentach. Jedyną okolicznością, która nie znalazła potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym, są zeznania ubezpieczonego i jego małżonki odnośnie schorzeń, jakie występują u Z. P.. Wprawdzie Sąd nie neguje, że ubezpieczony z racji wieku, co wynika z doświadczenia życiowego, może być coraz słabszego zdrowia, jednak konkretne dolegliwości, czy też zagrożenie zawałem bądź wylewem, na co wskazała świadek, nie zostało obiektywnie potwierdzone. Być może to zagrożenie u ubezpieczonego występuje, podobnie jak różne schorzenia, o jakich była mowa w zeznaniach, nie zostały one jednak ujawnione w dokumentacji medycznej i nie dają zobiektywizowanych podstaw do uznania, że zdolność ubezpieczonego do pracy jest obniżona.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie Z. P. od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego z dnia 24 maja 2018r. podlegało oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003r.

o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity.: Dz. U. z 2018 roku, poz. 2220) w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

Do skorzystania z instytucji umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego nie jest konieczne równoczesne (kumulatywne) wystąpienie przesłanek przewidzianych w tym przepisie - zarówno w zakresie sytuacji zdrowotnej, jak i rodzinnej zobowiązanego dłużnika. Wystarczające jest istnienie którejkolwiek z tych okoliczności - albo szczególnej sytuacji zdrowotnej, albo szczególnej sytuacji rodzinnej osoby, przeciwko której prowadzona jest egzekucja alimentów, z tym że umorzenie zaległych należności zastrzeżone jest jedynie dla sytuacji szczególnie drastycznych, gdy ze względu na wiek, stan zdrowia, inne względy społeczne, czy znikome źródła przychodu niemożliwym jest wywiązanie się z zobowiązań wobec likwidowanego funduszu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że w rozumieniu art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych "szczególnie uzasadnione przypadki" związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego, które umożliwiają umorzenie należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego to sytuacje nadzwyczajne powstałe w wyniku wypadku losowego, niezależne od zobowiązanego, w następstwie których jego sytuacja ulega takiemu pogorszeniu, że nie jest on w stanie na bieżąco spłacać swoich należności, a nadto nie ma perspektywy poprawy i zmiany tej sytuacji (por. np. wyroki z dnia 6 sierpnia 2008r., II UK 359/07, OSNP 2010 nr 1-2, poz. 18 oraz z dnia 3 lutego 2010r., I UK 270/09, LEX nr 585729). Podkreśla się także, że osoba, na której ciąży obowiązek lub zaległości alimentacyjne nie powinna być w całości zwolniona z tych zobowiązań, jeżeli ma jakiegokolwiek realne możliwości choćby częściowej lub rozłożonej w czasie spłaty długów alimentacyjnych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010r., I UK 119/10, LEX nr 686798). Dodatkowo, w świetle dotychczasowego dorobku judykatury dotyczącego art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, niemożność zaspokojenia należności funduszu alimentacyjnego odnosi się nie tylko do stanu bieżącego, ale także do perspektyw osoby zobowiązanej do świadczeń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010r., I UK 270/2009, LexPolonica nr 2439971)

W ocenie Sądu Okręgowego, w przypadku zobowiązanego Z. P. nie mamy do czynienia z „przypadkiem szczególnym” w rozumieniu art. 68 ww. ustawy. Z. P. i jego żona mają stałe źródła dochodów. B. P. uzyskuje rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w kwocie 878 zł miesięcznie. Z kolei ubezpieczony posiada dochód ze stosunku pracy, który – po potrąceniu przez Komornika Sądowego – wynosi około 600 zł miesięcznie. Łącznie dochody małżonków, które mogą wydatkować na potrzeby rodziny, stanowią więc około 1.500 zł. Przy tym nie można pomijać, że najmłodszy syn ubezpieczonego, który wciąż jeszcze zamieszkuje z rodzicami i uczęszcza do trzeciej klasy technikum, uzyskał już pełnoletność i w niedługiej perspektywie czasowej ukończy szkołę i będzie mógł podjąć zatrudnienie. W związku z tym perspektywa poprawy sytuacji materialnej rodziny Z. P., poprzez uzyskanie przez członka rodziny H. P. dodatkowego źródła dochodu dla rodziny bądź poprzez usamodzielnienie ww. i zwolnienie rodziców z obowiązku partycypowania w kosztach jego utrzymania, jest realna. Już choćby więc z tego powodu, możliwość poprawy sytuacji materialnej ubezpieczonego i jego małżonki, wydaje się obiektywnie możliwa do zrealizowania. Ponadto, mimo choroby małżonki, sam ubezpieczony jest osobą sprawną fizycznie i zdolną do pracy. Wprawdzie w zeznaniach on i jego małżonka wskazywali na pogarszający się stan zdrowia i wynikające z tego zagrożenia, Sąd jednak nie dał wiary zeznaniom świadka i ubezpieczonego w tej części. Jak zostało wskazane w części obejmującej ocenę dowodów, Sąd nie neguje faktu, że sprawność każdego człowieka z upływem lat obniża się. Gdyby jednak to założenie każdorazowo miało prowadzić do wniosku, że w każdej sytuacji oznacza to brak perspektyw na poprawę sytuacji finansowej, to każdemu, kto posiada zaległości alimentacyjne i przekroczył pewną granicę wiekową, należałoby automatycznie je umorzyć. Tymczasem art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych wskazuje na szczególnie uzasadnione przypadki. Zaakcentować należy, że nie są to przypadki tylko uzasadnione, ale – jak było wskazywane – takie, które z jakichś

szczególnych względów zasługują na uwzględnienie. W przypadku Z. P. taka sytuacja nie występuje. Co prawda, jak akcentował organ rentowy, ubezpieczony i jego rodzina są w trudnej sytuacji, nie mają żadnego majątku ani wysokich dochodów, jednak nie są to okoliczności wystarczające do przyjęcia, że mamy do czynienia z przypadkiem szczególnie uzasadnionym. Po pierwsze, dochód rodziny P., choć niewysoki, jest stały i daje możliwość utrzymania rodziny. Świadczy o tym także i to, że ubezpieczony nie ma żadnego zadłużenia ani wierzytelności. Jest zobowiązany jedynie z tytułu zaległych alimentów. Z tego można więc wywodzić, że jego rodzina – mimo ograniczonych środków finansowych i wielu potrzeb, w tym związanych ze stanem zdrowia małżonki i najmłodszego syna – jest w stanie zaspokajać swoje niezbędne i konieczne potrzeby. Po drugie, istnieje opisana już perspektywa poprawy sytuacji finansowej rodziny Z. P.. Ta poprawa może wynikać nie tylko z faktu usamodzielnienia się i uzyskania źródła dochodu przez najmłodszego syna, ale również z poprawy sytuacji zawodowej ubezpieczonego, która nie jest niemożliwa. Ubezpieczony, będąc zdolnym do pracy i wykonując pracę kierowcy, może czynić starania o uzyskanie lepiej płatnego zatrudnienia. Jego wiek 56 lat tego nie wyklucza, podobnie jak stan zdrowia, który choć naturalnie pogarsza się, to nie eliminuje ubezpieczonego z rynku pracy i nie stanowi żadnej przeszkody do czynienia starań o bardziej dochodowe zajęcie.

W ocenie Sądu, stan majątkowy i rodzinny Z. P. pozwala więc na spłacenie zaległości, jeśli nie jednorazowo i obecnie, to w dłuższej perspektywie. Orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że w rozumieniu art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, nie powinno budzić wątpliwości, że nie można stawiać znaku równości pomiędzy sytuacją osoby, u której przejściowo wystąpiła niemożność całkowitego lub częściowego regulowania zaległości alimentacyjnych oraz osoby, która bezpowrotnie utraciła zdolność jakiegokolwiek zarobkowania i nie posiada żadnego majątku ani dochodów. Pierwszy z wymienionych przypadków może uzasadniać co najwyżej odroczenie terminu płatności należności lub rozłożenie jej na raty i to niezależnie od wyboru przez osobę obciążoną zaległościami alimentacyjnymi ulgi polegającej na umorzeniu należności i złożenia przez nią wniosku w tym zakresie. W takiej sytuacji uwzględnienie wniosku i zwolnienie z długu alimentacyjnego prowadziłyby do nieuzasadnionego poszerzenia możliwości korzystania z umorzenia należności kosztem uszczuplenia środków z funduszu ubezpieczeń społecznych przez osoby, których sytuacja w dającej się przewidzieć perspektywie może ulec poprawie na tyle, że będą one w stanie regulować zaległości alimentacyjne lub które posiadają dochód pozwalający na choćby częściową spłatę długów alimentacyjnych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012r., sygn. akt II UK 133/11). W innych orzeczeniach Sąd Najwyższy akcentował, że zobowiązany, który posiada realne możliwości choćby częściowej lub rozłożonej w czasie spłaty długów alimentacyjnych nie powinien być premiovany umorzeniem należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu biernej postawy lub bezzasadnego oczekiwania, że jego długi alimentacyjne zostaną umorzone kosztem stron lub innych uczestników systemu ubezpieczeń społecznych z uszczupleniem funduszy tego systemu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010r., sygn. akt I UK 119/10).

W rozpatrywanej sprawie, z przyczyn, o których była mowa, Sąd doszedł do przekonania, że Z. P. nie można premiovac umorzeniem należności alimentacyjnych. Skoro posiada możliwości spłaty zadłużenia, choćby w części, a jego sytuacja nie jest przypadkiem szczególnie uzasadnionym, na jaki wskazuje art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, to na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołanie podlegało oddaleniu jako bezzasadne.

ZARZĄDZENIE

(...)